

શ્રાવણ સુદ ૫, શનિવાર, તા. ૨૮-૭-૧૯૭૯

ગાથા-૩૦૮-૩૧૧, પ્રવચન - ૮

પહેલા ભાગનું થોડું લઈએ. બાકી હૈ ન? પહેલાનું બાકી છે. પીછે હૈ. એક લીટી ફિરસે (લેતે) હૈ. એક કલાક રહા હૈ તો થોડા લેતે હૈ. જ્ઞાનચંદ્રજી આયે હૈ ન? ઉસને કહા. બહોત સૂક્ષ્મ અપૂર્વ બાત હૈ. કમબદ્ધ જો કહા.... દરેક દ્રવ્યકી પર્યાય જો સમયમેં જબ જો હોનેવાલી હૈ વો હોગી. ઉસકે પીછે સમયમેં હોનેવાલી હૈ (વહી) હોગી. ઉસમેં કોઈ દ્રવ્ય ભી અપની પર્યાયમેં ફેરફાર કર સકતા નહીં. આહાહા! જબ પ્રત્યેક દ્રવ્ય અપની પર્યાયકા ભી ફેરફાર-આગે-પીછે કર સકતા નહીં, તો પરદ્રવ્યસે ઉસમેં પર્યાય હો યે તો હૈ નહીં. એ અહીંયા આપણે કાલ ચાલ્યું હતું.

કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષતયા... પ્રત્યેક પદાર્થ વર્તમાન સમયમેં અપના કર્તા નામ સ્વતંત્ર હોકર.. કર્તા નામ સ્વતંત્ર હોકર (કરે). વર્તમાન પર્યાય જો હૈ યે ઉસકા કર્મ નામ કાર્ય હૈ. કર્તા-કર્મકી પ્રવૃત્તિ પરદ્રવ્યસે નિરપેક્ષતયા હૈ. પરદ્રવ્ય નિમિત્ત હૈ તો યહાં એસા હોતા હૈ એસા હૈ નહીં. કથન આયે. દોપહરકો કથન આયા થા ન? કિ કર્મકે ક્ષયસે હુઆ ક્ષાયિક(ભાવ). યે તો નિમિત્તકા જ્ઞાન કરાયા. ક્ષાયિક-કેવલજ્ઞાન પર્યાય હોતી હૈ તો પર નિમિત્તકી અપેક્ષા તો નહીં, પણ પૂર્વ પર્યાયકી ભી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! એસી ચીજ હૈ, બહુત સૂક્ષ્મ અપૂર્વ હૈ.

પ્રત્યેક પદાર્થકી અપને સ્વકાલમેં જન્મક્ષણ-ઉત્પત્તિકાલમેં અપને સમયસે પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ, યે આગે-પીછે ભી હોતી નહીં અને પરસે હોતી નહીં. પરકી અપેક્ષા ભી નહીં. જો પર્યાય અપને સમયમેં હોનેવાલી હૈ યે સત્ હૈ. ચાહે તો વિકાર હો કિ અવિકાર હો, યહાં તો અવિકારકી બાત હૈ. ષટ્કારકકે પરિણમનમેં વિકૃતિ હૈ ઉસસે રહિત હોના યે અપના સ્વભાવ-ગુણ હૈ. ષટ્કારકરૂપસે વિકૃત અવસ્થા-પર્યાય હોતી હૈ, ઉસસે રહિત હોના એસા અપનેમેં ક્રિયા નામકા ગુણ હૈ. આહાહા! ભાવ નામકા યા ક્રિયા (નામકા), બેમાંથી એક શબ્દ છે. પરસે રહિત હોના વહ અપના ગુણ હૈ, રાગ સહિત હોના હો અપની ગુણદશા નહીં. આહાહા!

યહાં તો કહતે હૈ, **કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષતયા...** આહાહા! જો સમયમેં દ્રવ્યકી પર્યાય હોતી હૈ ઉસમેં અન્ય દ્રવ્યકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! કેવલજ્ઞાન હોતા હૈ (ઉસમેં) કર્મકે ક્ષયકી અપેક્ષા નહીં. ક્ષય હો. ક્ષયકી વ્યાખ્યા? કર્મરૂપ પરિણમન જો હૈ યે દૂસરે સમય અકર્મરૂપ હો વહ ક્ષય હૈ. ક્ષયકા અર્થ કુછ નાશ હોતા હૈ એસી ચીજ નહીં. કર્મરૂપ પર્યાય થી વો અકર્મરૂપ હો ગઈ ઉસે કર્મકા ક્ષય કહનેમેં આયા હૈ. તો યહ કર્મકે ક્ષયકી (અપેક્ષા) ભી અપનેમેં કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન હોનેમેં કિ સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હોનેમેં (હૈ નહીં). સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન હોનેમેં દર્શનમોહકે અભાવકી અપેક્ષા ઉસમેં હૈ નહીં. આહાહા! યે તો કરનેલાયક અપની ચીજમેં હૈ. અપની પર્યાય અપનેસે હૈ, ઉસમેં પરકી કોઈ અપેક્ષા (નહીં) કિ નિમિત્ત હૈ તો હુઆ. કથન

આયે. ઉચિત નિમિત્ત હોતા હૈ, અનાદિ-અનંત પ્રત્યેક પર્યાયમે જો જો સમયમે જો હોનેવાલી પર્યાય હૈ ઉસમે સામને અનુકૂલ-ઉચિત નિમિત્ત હોતા હૈ, પણ વો ઉચિત નિમિત્ત હૈ તો પર્યાય હોતી હૈ એસી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! સમજમે આયા? બહુત અપૂર્વ બાત હૈ પ્રભુ! આત્માકા હિત કોઈ અલૌકિક હૈ, યે સાધારણ કોઈ રીતસે હો જાતા હૈ (એસા હૈ નહીં). આહાહા!

વૈરાગ્ય કહા ન વૈરાગ્ય? વૈરાગ્ય તબ હોતા હૈ કિ જબ અપની સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાય અપને દ્રવ્યકે અવલંબનસે હુઈ, તબ સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાયકે કાલમે શુભ-અશુભભાવસે વિરક્ત હોના યે વૈરાગ્ય હૈ.. યે વૈરાગ્ય હૈ. ત્રિકાલી જ્ઞાયકભાવકી જ્ઞાન ને પ્રતીત હોકર અનુભવ હોના... અનુભવ હોકર પ્રતીતિ હોના... આહાહા! ઉસમે પરદ્રવ્યકી કોઈ અપેક્ષા (નહીં) કિ કર્મ.. કર્મ.. કર્મ.. કર્મ ખસે તો એસા હોતા હૈ ઔર કર્મકા ઉદય આયે વિકાર હોતા હૈ. યે સબ બાત જૂઠ હૈ. શાસ્ત્રમે યે કથન આયે તો યે ભી જૂઠ હૈ-વ્યવહાર હૈ. કલશટીકામે બહોત બાર લિખા હૈ. રાજમલજી. જૂઠા વ્યવહાર.. જૂઠે વ્યવહારસે કથન હૈ, સત્ય નહીં. સત્ય વ્યવહાર તો અપની પર્યાય અપનેસે હુઈ યે ભી સદ્ભૂત વ્યવહારનય હૈ. આહાહા! અપને દ્રવ્યસે, ધર્મકી પર્યાય અપને દ્રવ્યકે આશ્રયસે હુઈ યે ભી સદ્ભૂત વ્યવહાર હૈ. નિશ્ચયસે તો ઉસ સમયકી પર્યાયકો દ્રવ્ય-ગુણકી ભી અપેક્ષા નહીં, નિમિત્તકી અપેક્ષા નહીં.—એસી પર્યાય સત્ હૈ ઉસકો કોઈ હેતુકી જરૂર નહીં. અહેતુક હૈ. ઇતના શબ્દ કલ એક કલાકમે લિયા.

કર્તા-કર્મકી... કોઈ ભી દ્રવ્યકી પર્યાયમે કર્તા-કર્મ ભિન્ન હોતા હૈ એસા હૈ નહીં. તે તે દ્રવ્ય કર્તા અને તે તે દ્રવ્યકી અપની પર્યાય કર્મ નામ કાર્ય હૈ આહાહા! કર્તા-કર્મ યે ભી ઉપચારસે કથન હૈ. દો ભાગ પડ ગયે ન? આહાહા! બાકી નિર્વિકારી પર્યાય-ધર્મ હોતા હૈ વો અપનેસે હોતા હૈ, ઉસકો કોઈ અપેક્ષા હૈ હી નહીં. પરકી અપેક્ષા તો નહીં, પણ નિશ્ચયસે સત્ હૈ... સમ્યગ્દર્શન સત્ હૈ અને યે (સમ્યક્) દર્શન દ્રવ્યકે લક્ષસે હોતા હૈ. છતાં દ્રવ્ય અને ગુણકી અપેક્ષા ઉસકો હૈ નહીં. આહાહા! આવી વાત મુશ્કેલ પડે. સમજમે આયા? અરે! ક્યારે સમજે? બાપુ! મનુષ્યભવ અનંતે કાળે મળ્યો છે, ઈસમે યે ન સમજેગા તો સારા મનુષ્યપના વ્યર્થ હો જાયેગા. કહાં જન્મ લેગા ૮૪ લાખ યોનિમે ઈસકા કોઈ પતા નહીં.

યે યહાં કહતે હૈં, **કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષતયા... અન્યનિરપેક્ષ...** કોઈ અપેક્ષા હી નહીં. આહાહા! શાસ્ત્રમે અપેક્ષાકા જ્ઞાન તો બહોત આતા હૈ. તો કહા કિ નિમિત્ત હૈ ઉસકા જ્ઞાન કરાનેકો કહા. મોક્ષમાર્ગપ્રકાશકમે હૈ. કિ વ્યવહાર કહા હૈ યે નિમિત્તકા જ્ઞાન (કરાયા). વ્યવહાર કહતા હૈ એસા હૈ નહીં. મોક્ષમાર્ગપ્રકાશકમે સાતવે અધ્યાયમે હૈ. વ્યવહાર કહતા હૈ એસા હૈ નહીં. પણ વ્યવહાર નિમિત્તકા જ્ઞાન કરાનેકો કહા હૈ. દૂસરી ચીજ હૈ ઉસકા જ્ઞાન (કરાયા), પણ દૂસરી ચીજસે દૂસરી ચીજમે કુછ હુઆ એસી કોઈ અપેક્ષા વસ્તુકે સ્વરૂપમે હૈ નહીં. પરમાત્મા અપને સ્વરૂપકી... ઓહોહો! પૂર્ણાનંદકા નાથ પૂર્ણ સ્વરૂપ હૈ, ઉસમે પ્રભુતાશક્તિ એક-એક

ગુણમે ભરી પડી છે. એસે અનંતા.. અનંતા.. ગુણ ઈશ્વરશક્તિસે-પ્રભુત્વશક્તિસે (ભરે હેં). અપને પ્રતાપસે સ્વતંત્રપને પરિણમે એસી પ્રભુત્વ નામકી શક્તિ છે, અનંત ગુણમે પ્રભુત્વ નામકી શક્તિકા રૂપ છે. આહાહા!

તો અનંત ગુણ જિતને હેં ઉસકી જો પર્યાય હોતી છે ઉસ પર્યાયમે ગુણકી અપેક્ષા નહીં, પણ દૂસરી પર્યાય હુઈ તો યે પર્યાય હુઈ. સમ્યક્ (દર્શન)કી પર્યાય હુઈ તો સમ્યગ્જ્ઞાનકી પર્યાય હુઈ એસી ભી અપેક્ષા નહીં. દૂસરી પર્યાયકો દૂસરી પર્યાયકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! સમજમે આયા? ક્યોંકિ યે સત્ છે. સત્ છે ઉસકા હેતુ હોતા નહીં. બંધ અધિકારમે લિયા છે, સમયસાર. દ્રવ્ય અહેતુક, ગુણ અહેતુક, પર્યાય અહેતુક. બંધ અધિકારમે છે. એસે યહાં કહતે હેં.... યે સમજના પ્રભુ! યે કોઈ (સાધારણ) બાત નહીં. યે પઠ લિયા કિ એસા કહતે હેં.. એસા કહતે થે.. એસા જ્ઞાન કર લિયા માટે સમજ ગયા, એસી ચીજ નહીં પ્રભુ!

કર્તા-કર્મકી અન્યનિરપેક્ષતા... તીન લોકકે નાથકી ભી અપની પર્યાયમે બિલકુલ અપેક્ષા નહીં. ભગવાન ત્રણ લોકના નાથ સર્વજ્ઞપ્રભુ ઉનકી તો અપેક્ષા નહીં અપને સમ્યગ્દર્શનમે, પણ ઉનકી વાણીકી ભી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! સમજમે આયા? અને શાસ્ત્ર જો બના છે, ઉસકી ભી સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાયમે અપેક્ષા નહીં. આહાહા!

શ્રોતા : સુનનેસે ઝટકા સા લગતા છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : યે પુણ્ય.. પુણ્ય નહીં. પુણ્યસે ભી હોતા નહીં. અનુકૂલ નિમિત્ત મિલતા છે યે પુણ્યસે નહીં. ક્યોંકિ પુણ્યકા પરમાણુ-જડ ભિન્ન છે અને આનેવાલી ચીજ ભિન્ન છે. તો આનેવાલી ચીજકો શાતાકા નિમિત્ત છે તો આપી એસી અપેક્ષા છે નહીં. આહાહા! શરીરમે નિરોગતા હુઈ અને સરોગતાકા વ્યય હુઆ, ઉસમે શાતાવેદનીય નિમિત્ત હો, પણ ઉસકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! એમ ભગવાન ત્રિલોકકે નાથકે દર્શન કરનેસે શુભભાવ હોતા છે એસી કોઈ અપેક્ષા નહીં. આહાહા!

યહાં તો શુભભાવકી બાત છે નહીં. યહાં તો શુભભાવકે કાલમે જો અપની જાનનેકી-શાતા-દ્રષ્ટાકી પર્યાય છે ઉસમે શુભભાવકી અપેક્ષા નહીં છે ઔર શુભભાવમે ભગવાનકી વાણી ઔર ભગવાનકી અપેક્ષા નહીં. આહાહા! આવી વાત. યે તો નિવૃત્ત તત્ત્વ છે. પ્રભુ અંદર તો નિવૃત્ત તત્ત્વ છે. નિવૃત્ત તત્ત્વ સમજે? કોઈ રાગકી પ્રવૃત્તિ આદિકા સદ્ભાવ છે હી નહીં. આહાહા! પરદ્રવ્યસે તો નિવૃત્ત છે, પણ રાગ, દયા, દાન, દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રકી શ્રદ્ધાકા રાગ ઉસસે ભી નિવૃત્ત તત્ત્વ છે. આકરી વાત ભાઈ! ફિર ભી વ્યવહાર આતા છે... વ્યવહાર આતા છે ઉસ વ્યવહારકી અપેક્ષા નિશ્ચયકો છે નહીં. અને વ્યવહાર આતા છે... શબ્દમે એસા આવે કિ જ્ઞાનીકો જબ તક કર્મકા જોર છે તો રાગ આદિ આ જાતા છે. અર્થમે લિખા છે દો જગહ જયચંદ પંડિતને. હેમરાજ.... ધર્મીકો અપને સ્વરૂપકી પ્રતીત અનુભવ સમ્યગ્દર્શન સ્વદ્રવ્યકે અવલંબનસે હુઆ

ઐસા કહનેમે આતા હૈ, પણ ઉસમે ભી સમ્યક્ પર્યાય હુઈ યે ષટ્કારકસે પરિણમન કરતે (હુઈ હૈ). ષટ્કારકમે કર્તાપનેકી બાત હૈ, પર્યાય સ્વયં કર્તા (હોકર) સ્વતંત્રપને દ્રવ્યકા લક્ષ કરતી હૈ યે સ્વતંત્રપને કરતી હૈ. આહાહા! ઐસી કર્તા-કર્મ (આદિ) ષટ્કારકકી પરિણતિ જો પર્યાયમે હોતી હૈ, ઉસમે પરકી અપેક્ષા તો હૈ નહીં, પણ ઉસકે દ્રવ્ય-ગુણકી ભી અપેક્ષા નહીં. આહાહા!

કલ તો દ્રષ્ટાંત-દાખલા બહોત બાર લિયા થા. યે તો જ્ઞાનચંદ્રજીને કહા, કલકા થોડા (લો). હમ દો દિનસે આયે નહીં ન? (—અન્યદ્રવ્યસે નિરપેક્ષતયા અર્થાત્ સ્વદ્રવ્યમે હી) સિદ્ધિ હોનેસે... અપની પર્યાયમે સ્વદ્રવ્યસે સિદ્ધિ હોનેસે... યે સ્વદ્રવ્યકી પર્યાયકા કાલ હૈ—જન્મક્ષણ હૈ. પ્રવચનસારમે ૯૯ ગાથામે હારકા દ્રષ્ટાંત દિયા હૈ. હાર.. હાર.. જો ક્ષેત્રમે જો મોતી હૈ વો વહાં હી હૈ. ૧૦૮ મોતી. જો સ્થાનમે મોતી (હૈ વો) વહાં હી હૈ, આગે-પીછે નહીં. આગે-પીછે કરોગે તો હાર તૂટ જાયેગા. એમ ભગવાન આત્મામે જો સમયમે જો પર્યાય (હોનેવાલી હૈ) વહ હોગી, આગે-પીછે નહીં. આગે-પીછે કરને જાઓગે તો દ્રવ્યકી દૃષ્ટિ તૂટ જાયેગી. દ્રવ્યકી દૃષ્ટિ તૂટ જાયેગી, દ્રવ્ય કહાં (તૂટતા હૈ)? સમજમે આયા? આવી વાત છે બાપુ! યે તો થોડા જ્ઞાનચંદ્રજી..... કાલે તો એક લીટી એક કલાક લીધી હતી. ગજબ વાત હૈ બાપુ! યે તો અપૂર્વ બાત હૈ. યે કોઈ પક્ષકી યા સંપ્રદાયકી બાત નહીં. યહાં તો ઐસી અપેક્ષા કહકર ભી... આહાહા!

ત્રિલોકનાથ.... અસંખ્ય પ્રતિમાયે જિનપ્રતિમા, જિનમંદિર અસંખ્ય હેં. ઇન્દ્રો ભી દર્શન કરતે હેં સમકિતી.. સમકિતી.. ક્ષાયિક સમકિતી. આહાહા! ઐસા વિકલ્પ આતા હૈ તો લક્ષ વહાં જાતા હૈ. ઐસી વસ્તુકી સ્થિતિ હૈ. એક બાજુ કહના કિ ભગવાનકી પ્રતિમાદિકી ભી... અરે! દેવ-ગુરુકી વાણી જો સચ્ચી વાણી હૈ ઉસકી પર્યાયમે અપેક્ષા નહીં. આહાહા! દૂસરે દિન ઐસે કહના કિ અપના સમ્યગ્દર્શન અપનેસે હુઆ, તો ભી શાશ્વત જિનપ્રતિમા હૈ ઉસકા દર્શન ક્ષાયિક સમકિતી કરતે હેં. આહાહા! યે વિકલ્પકે કાલમે વિકલ્પ આતા હૈ. યે વિકલ્પ ઉસસે હુઆ ઐસા નહીં. ઇન્દ્ર જબ જન્મે પહલે..... સિદ્ધાંતમે ઐસા (પાઠ) હૈ..... એક અક્ષર ભી ફેરફાર હો જાયે શાસ્ત્રકા તો દૃષ્ટિ વિપરીત હો જાતી હૈ. ઇન્દ્ર જન્મતા હૈ તો પહલે ભગવાનકી (અકૃત્રિમ) પ્રતિમાકે દર્શન કરનેકો જાતા હૈ ઐસા સિદ્ધાંતમે પાઠ હૈ. એકાવતારી—એક ભવતારી સમ્યગ્દૃષ્ટિ હો, આહાહા! પર જબ જન્મતે હેં... જન્મતે (કહનેસે) ઉનકી કોઈ માતા હૈ નહીં. ફૂલકી શૈયા હૈ ઉસમે એકદમ ઉત્પન્ન હો જાતે હેં. અંતર્મુહૂર્તમે જુવાન શરીર જૈસા શરીર ઉત્પન્ન હો જાતા હૈ.. ફૂલકી શૈયામે એકદમ. આહાહા!

ઐસા ક્ષાયિક સમકિતી જીવ હો, વો ભી તુરંત કહતા હૈ કિ તૈયારી કરો, ભગવાનકે મંદિરમે દર્શન (કરને) જાના હૈ. આહાહા! ઐસા સિદ્ધાંત હૈ શાસ્ત્રમે. શાસ્ત્રમે ન્યાયસે (વિરુદ્ધ) એક ભી અક્ષરકા ફેરફાર કરે (તો) દૃષ્ટિ વિપરીત હૈ. સમજમે આયા? તો ઇન્દ્ર ભી આકર (કહતે હેં), તૈયારી કરો. આહાહા! દેવો હાથીના રૂપ ધારણ કરે, ઇન્દ્ર બેસે ઉપર. હાથીનું રૂપ, ઐરાવત

छाथी. आडाडा! भगवानके दर्शन करनेको सारे देव करोडो देव साथमें लेकर जाते हैं. आडाडा! ये भाव आया वो पुण्यबंधका कारण है. ये आये बिना रहे नहीं अने ये धर्मस्वरूप नहीं. आडाडा! समझमें आया? धर्म नहीं माटे (न) आये ऐसा नहीं है. आडाडा!

सम्यग्दृष्टिको, क्षायिक समकित्तिको... शांतिनाथ आदि कितने तीर्थकर क्षायिक समकित्त लेकर आते हैं, ८६००० (अष्टीके) साथ लगन करते हैं. दररोज-एक-एक दिनमें सेकड़ों राणीसे लगन करते हैं. तीन ज्ञान ने क्षायिक समकित्त. ये चारित्रका दोष है. जब तक वीतरागता न हो तब तक ऐसा राग आता है. पण आता है ये धर्म है ऐसा नहीं. आडाडा! अर्धिया तो भगवाननी भक्ति करी, स्तुति करी, (तो माने कि) धर्म हो गया. धूणमें धर्म नहीं, सुन न! धूणमें नहीं अटले ये पुण्यानुबंधी पुण्य भी नहीं. ये तो पापानुबंधी पुण्य है. समकित्तिकी पूजा, भक्तिका राग पुण्यानुबंधी पुण्य है. आडाडा! आटलो बंधो डेर छे. समझमें आया?

ये यहाँ कडनेमें आता है, **स्वद्रव्यमें ही) सिद्ध होनेसे, जीवके अजीवका कर्तृत्व सिद्ध नहीं होता.** जवमें अपने सिवा परका कर्तृत्व-करना (और) परको रचना ऐसा सिद्ध नहीं होता. **इसलिये जीव अकर्ता सिद्ध होता है.** आडाडा! आ सरवाणो. कमबद्धमें अकर्ता(पना) सिद्ध होता है ईस कारणसे. अपनी पर्याय कमसर होती है उसमें परकी अपेक्षा नहीं. ईस कारण कमबद्धमें अकर्ता(पना) सिद्ध होता है. आडाडा! उपर अकर्ता कछा न? उपर ये लिया है. **आत्माका अकर्तृत्व दृष्टांतपूर्वक सिद्ध करते हैं.** उपर पडला शब्द है. ये अकर्तृत्व सिद्ध किया. आज तो आठवां दिन है. शनिवारसे शुरु किया, आज शनिवार है. आडाडा! पार नहीं प्रभु! गंभीरताका पार नहीं. वीतरागकी वाणी ने उसका भाव सामान्य प्राणी नहीं समझ सके. आडाडा!

डम मलाड गये थे न? अमने देपीने, अना भाषासो छे अे अेकदम मूर्तिनो विरोध करवा मांड्या. मलाड गये तब. कारण के अे लोको मूर्तिने माने नहीं. मूर्ति पासे जाय नहीं अटले अेकदम मूर्ति विरोधना गाणा (गावा) मांड्या. भगवानदासे कछुं, बंध करी दे. कछां अेकांत हो जाता है उसकी भबर नहीं लोगोको. आडाडा! प्रचार ही ऐसा है वछां. मूर्ति नहीं.. मूर्ति नहीं.. मूर्ति है नहीं.. प्रतिमा है नहीं. यछां तो कडते हैं, शाश्वत असंख्य प्रतिमा, असंख्य मंदिर हैं. आडाडा! ये मंदिर है तो उससे शुभभाव होता है ऐसा है नहीं अने वो शुभभाव है.... जब तक वीतराग न हो, तो अपनी कमजोरीसे शुभभाव आये बिना रहता नहीं, छतां शुभभाव धर्म नहीं अने धर्मका कारण नहीं. अन्यनिरपेक्ष. रागकी अपेक्षा बिना सम्यग्दर्शनकी पर्याय उत्पन्न होती है. आडाडा! जीणी वात भाई! यछां कोई पक्ष नहीं, वाडा नहीं. यछां तो तीन लोकके नाथ सीमंधरस्वामी भगवान इरमाते हैं ये बात है. आडाडा! शुं कडे? शुं करे? समझमें

આયા? ઇસલિયે જીવ... વો પહલે શબ્દ કહા થા. અકર્તાપના દષ્ટાંતપૂર્વક સિદ્ધ કરતે હૈં. તો ક્રમબદ્ધમેં અકર્તાપના સિદ્ધ ક્રિયા.

માવાર્થ : **સર્વ દ્રવ્યોંકે પરિણામ ભિન્ન ભિન્ન હૈં..** અર્થ કરનેવાલે હેમરાજજી કહતે હૈં અપની સાદી ભાષામેં. **સર્વ દ્રવ્યોંકે પરિણામ ભિન્ન ભિન્ન હૈં. સમી દ્રવ્ય અપને-અપને પરિણામોંકે કર્તા હૈં.** આહાહા! વાણીકા કર્તા ભી આત્મા નહીં પ્રભુ! આહાહા! વાણી જબ હોતી હૈ, યે અપને સ્વકાલમેં વચન (-ભાષા)વર્ગણાસે ભાષાપને પરિણામના (હોતા હૈ) ઉસ કાલમેં ભાષા હોતી હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા? આત્માસે નહીં. યે તો બોલતે બોલતે અહંકાર આ જાય કિ મૈં કેસા બોલતા હૂં, મૈં કેસા લોગોંકો સુનાતા હૂં. આહાહા! અરે પ્રભુ! સર્વ દ્રવ્યકા ઉસકા પરિણામ સ્વતંત્ર હૈ. તેરી ભાષાસે ઉસકા પરિણામ આતા હૈ ઐર ભાષાકી પર્યાય તેરેસે હોતી હૈ (ઐસા હૈ નહીં). આહાહા! બહુ કામ આકરં. આ તો ત્રણ લોકના નાથ સીમંધર પરમાત્મા એમની વાણી છે. સંતો આડતિયા હોકર યે બાત કરતે હૈં. વહાં ગયે થે, ભગવાન કુંદકુંદાચાર્ય ગયે થે.

તો કહતે હૈં કિ **સમી દ્રવ્ય અપને-અપને પરિણામોંકે કર્તા હૈં. વે પરિણામ ઉનકે કર્મ હૈં.** દેખો! જો દ્રવ્યકા જો પરિણામ ઉસ સમય.. ઉસ સમયમેં હોનેવાલા હુઆ. ઉસકા કર્તા વો દ્રવ્ય કહા યહાં. અભી ઇતના ભેદ હૈ. નહીં તો પરિણામકા કર્તા પરિણામ હી હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા! ડરવીં ગાથા પંચાસ્તિકાય(મેં આતા હૈ), વિકારકા પરિણામ ષટ્કારકસે અપનેસે હોતા હૈ. કર્મકી અપેક્ષા નહીં, વિકાર અપનેસે સ્વતંત્ર પર્યાયમેં હોતા હૈ. ઐસા પર્યાયકા સ્વભાવ.. સ્વભાવ ઐસા હૈ. ઉસકો પરકી અપેક્ષા નહીં. વિકારકે ષટ્કારક પરિણામનમેં પરકી અપેક્ષા નહીં, તો નિર્વિકારી સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન આદિ પરિણામ... આહાહા! આ તો ધર્મની પહેલી સીઢી છે બાપુ! એ આકરી વાત છે. યે સમ્યગ્દર્શન ને સમ્યગ્દર્શનકા કર્તા કૌન ને વો કિસકા કાર્ય, કેસે હોતા હૈ, યે દશા કેસી હોતી હૈ? આહાહા! ઇસકે બિના સબ શૂન્ય હૈ. સમ્યગ્દર્શન બિના પડિમા, સાધુપના, ૨૮ મૂળગુણ, પંચ મહાવ્રત સબ સંસાર હૈ.. સબ સંસાર હૈ. શુભભાવકો સંસાર કહા હૈ.

યહાં કહતે હૈં, પરિણામ ઉસકા કાર્ય હૈ. પરિણામકા કર્તા વો દ્રવ્ય હૈ અને વો પરિણામ ઉસકા કાર્ય-કર્મ હૈ. આહાહા! કર્તા રાગ ને નિર્મલ પર્યાય-સમકિત કર્મ ઐસા હૈ નહીં. સમજમેં આયા? **નિશ્ચયસે કિસીકા કિસીકે સાથ.. નિશ્ચયસે-યથાર્થસે-વાસ્તવમેં કિસીકા કિસીકે સાથ કર્તાકર્મસંબંધ નહીં હૈ.** આહાહા! ભગવાનકી વાણી કર્તા ને સામને શ્રોતાકો જ્ઞાન હોતા હૈ ઐસી કોઈ (વ્યવસ્થા) હૈ નહીં. અરેરે! આ વાત કબૂલ કરવી... આહાહા! યે તો શાંત માર્ગ વીતરાગકા હૈ. શ્રીમદ્ કહે છે એક વાર 'વચનામૃત વીતરાગના પરમ શાંતરસમૂળ, ઔષધ જે ભવરોગના કાયરને પ્રતિકૂળ રે, ગુણવંતા રે જ્ઞાની અમૃત વરસ્યા રે પંચમકાળમાં.' આહાહા! વચનામૃત વીતરાગના અને પરમ શાંતરસમૂળ... પરમ શાંતિ-રાગ રહિત શાંતિ એ વીતરાગના વચનનો

सार छे. औषध जे भवरोगना... ये वीतरागकी वाणीमें भाव कहे, वो भवके रोग नाश करनेकी बात है. औषध जे भवरोगना, पशु कायरने प्रतिकूल. आडाडा! शास्त्रमें तो वहां लग कडा है कि शुभभावका रुचिवंत है ये नपुंसक है, पावैया-डिजडा है. अपने पुरुषार्थकी उसको भबर नहीं. दो-तीन जगड आया है समयसारमें. 'क्लीब.. क्लीब..' संस्कृतमें 'क्लीव' है. नपुंसक. शुभभावकी रचना करनेवाला और शुभसे धर्म होता है ऐसा माननेवाला नपुंसक-डीजडा है, पावैया है. अे शेठ!

(श्रोता : कहां लिभा है?) समयसारमें लिभा है. ये समयसार नहीं? नाम बताना है? ये समयसार है कि नहीं? ४उके अेक गाथा पडले. ४उ.. ४उ.. ४२ डों. केटलामी? ४उ गाथामें है, देभो! पन्ना ८२ है. ४उ गाथा, पीछे उसकी टीका. ४१, ४२, ४उ गाथा उसकी टीका. आडाडा! इस जगतमें आत्माका असाधारण लक्षण न जाननेके कारण नपुंसकतासे अत्यन्त विमूढ होते हुए.. दूसरी जगड भी है. ये तो अेक जगड... आडाडा! है? ४१, ४२, ४उ गाथा उसकी टीका. टीका. आया डथ? क्या है? इस जगतमें आत्माका असाधारण लक्षण... जानना-देभना ये तो भगवान आत्मा(का लक्षण) है. उसका लक्षण राग करना कि परका करना है डी नहीं और शुभराग करनेसे धर्म होता है ऐसा उसका लक्षण नहीं. आडाडा!

लक्षण न जाननेके कारण नपुंसकतासे अत्यन्त विमूढ होते हुए.. है कि नहीं श्लोक? पाना डेर डो गया. ये डिन्दी है. ये भी डिन्दी है? ८२ पन्ना है डिन्दीमें. टीकाकी पडली लीटी है. आडाडा! दूसरी जगड है, पशु ये अेक नमूना बस है. दूसरी जगड.... पशु अडीया अेटलुं आव्युं. १५४ पन्ना? गाथा. ड. ये सामायिकमें है. सामायिकका पाठ है उसमें है. ड, ड. अे नीकल्युं. अे बंधुं बतव्युं छे. ये कोई नया नहीं है, बडोत भार बतया है पडले. क्या आया? अडी यिडन नथी अेटले भबर नहीं. १५७? कितनी? १५४ गाथा. १५४. आडाडा! ये तो डिन्दी है न, तो यिडन नहीं किया है. जुओ! जुओ, ईसमें है. १५४.

समस्त कर्मके पक्षका नाश करनेसे... १५४की टीका. समस्त कर्मके पक्षका नाश करनेसे उत्पन्न होनेवाला जो आत्मलाभ (निज स्वरूपकी प्राप्ति).... आत्मलाभस्वरूप मोक्षको इस जगतमें कितने ही जीव चाहते हुए भी, मोक्षके कारणभूत सामायिककी-जो (सामायिक) सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चारित्रस्वभाववाले परमार्थभूत ज्ञानके भवनमात्र है... सामायिक ने सम्यग्दर्शन तो आत्माका भवन-आत्माके स्वरूपमें परिणामन है. आडाडा! है? एकाग्रतालक्षणयुक्त है और समयसारस्वरूप है उसकी-प्रतिज्ञा लेकर भी... प्रतिज्ञा लेते हैं कि डमको सामायिक करना मोक्षमार्ग.... आडाडा! प्रतिज्ञा लेकर भी दुरन्त कर्मचक्रको पार करनेकी नपुंसकताके... शुभसे पार डोना ये नहीं करते. शुभमें रहना ये नपुंसक है. आडाडा! क्यों? आत्मामें अेक वीर्य नामका गुण है. ४७ शक्तिमें है पीछे. तो वीर्यगुणका कार्य क्या? भगवान

તો વહાં કહતે હૈં કિ અપને સ્વરૂપકી રચના કરે વો વીર્ય. રાગકી રચના કરે વો નપુંસક હૈ. આહાહા! બધા નપુંસક જ છે, ભાન ક્યાં છે? આજનું થોડું થોડું નવું આવ્યું હોં. આહાહા! હૈ અંદર?

અપની સામાયિકકી પ્રતિજ્ઞા કરે કિ હમં નવ કોટિસે રાગકા ત્યાગ ને હમારે ધર્મ.... પણ શુભભાવસે ન હટના યે નપુંસકતા હૈ. હટતા નહીં. નપુંસક વહાં શુભભાવમં રુક જાતા હૈ. આહાહા! આત્મામં વીર્ય નામકા ગુણ હૈ. યે ગુણકા પીછે લખાણ હૈ શક્તિમં. બધા આધાર દેવા જાય તો વાર લાગે. વીર્યગુણકા કાર્ય ક્યા હૈ? કિ અપની જો શુદ્ધ પવિત્ર જો શક્તિયાં અનંત હૈં ઉસકી પર્યાયમં રચના કરના, વીર્યસે શુદ્ધકી રચના કરના યે વીર્યગુણકા કાર્ય હૈ. આહાહા! સ્વરૂપકી શુદ્ધ રચના કરના, આહાહા! યે વીર્ય નામ આત્માકા પુરુષાર્થ હૈ. યે વીર્ય રેત હૈ (જિસસે) પુત્ર-પુત્રી હોતે હૈં યે તો જડ માટી-ધૂળ હૈ. આત્મામં પુરુષાર્થ-વીર્ય નામકા ઐસા એક ગુણ હૈ કિ જો અપની અનંતી શક્તિ-ગુણ નિર્મળ હૈં-પવિત્ર હૈં ઉસકી પર્યાયમં રચના કરે. રાગકી રચના નહીં. આહાહા!

જ્ઞાનીકો રાગ આતા હૈ, પણ રાગકા કર્તૃત્વ મેરા હૈ, રાગ મુજે કરનેલાયક હૈ ઐસા હૈ નહીં. એક વાત. ઔર દૂસરી બાત ઐસે ભી હૈ કિ જ્ઞાનીકો રાગ આતા હૈ ભક્તિ આદિકા, યે પરિણમન હૈ તો રાગકા કર્તા મૈં હૂં ઐસા ભી માનતા હૈ. નયકે અધિકારમં આતા હૈ. ૪૭ નય. કરનેલાયક હૈ ઐસે નહીં, પણ પરિણમન હોતા હૈ ઉસ કારણસે કર્તા કહનેમં આતા હૈ. આહાહા! આટલી અપેક્ષાઓ. પ્રભુ... પ્રભુનો પાર ન મળે. વીતરાગ માર્ગ ગંભીર.. ગંભીર.. ગંભીર.. આહાહા! ઉસકા એક-એક પદ ને એક-એક શ્લોક સમજના બહુત અલૌકિક બાત હૈ. એમને એમ વાંચી જાય, ભણી જાય.... એક જણાએ (કહ્યું), મહારાજ! સ્વામીજી! આપ સમયસારકી બહોત પ્રસિદ્ધિ-વખાણ કરતે હો. હમને તો ૧૫ દિનમં સમયસાર પઢ લિયા. આહાહા! અરે ભાઈ! એક લીટી સમજના, એક ગાથા ને એક પંક્તિ સમજના અલૌકિક બાત હૈ. આહાહા!

કહતે હૈં કિ જો કોઈ અપને સ્વરૂપમં પ્રતિજ્ઞા કરકે.... હમં સામાયિક કરના હૈ ઔર સામાયિક મેરે મોક્ષકા કારણ હૈ ઐસી પ્રતિજ્ઞા લેકર ભી શુભભાવસે હટતે નહીં ઔર અપની પ્રતિજ્ઞા અનુસાર સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પરિણતિ કરતે નહીં ઔર રાગકી પરિણતિમં પડા હૈ, આહાહા! નપુંસક હૈ-પાવૈયા હૈ-હીજડા હૈ. જૈસે નપુંસકકો વીર્ય હોતા નહીં તો પુત્ર હોતા નહીં, પુત્ર-પુત્રી. એમ શુભભાવ નપુંસક હૈ. શુભભાવમંસે ધર્મકી પ્રજા હોતી નહીં. આરે, ભારે વાત આકરી! જ્ઞાનીકો ભી શુભભાવ આતા હૈ. જાનતા હૈ કિ મેરી કમજોરી હૈ. અમારું મૂળ વીર્ય છે એનું કાર્ય છે નહીં. મેરા પુરુષાર્થ હૈ જો અંદર, આહાહા! ઉસકા કાર્ય નહીં. ક્યોંકિ વીર્ય તો પવિત્ર હૈ અંદર. અનંત ગુણકે સાથમં વીર્યગુણ પવિત્ર હૈ. પવિત્રકા કાર્ય તો પવિત્રતાકી રચના યે કાર્ય હૈ. અને રાગકી પર્યાયમં દુઃખ ઉત્પન્ન હોતા હૈ યે મેરે પવિત્ર પુરુષાર્થ-વીર્ય ગુણકા

કાર્ય નહીં. આહાહા! ઝીણી વાત છે ભાઈ! જ્ઞાનચંદ્રજી આવ્યા નહોતાને. કહે, ફરીવાર થોડું લ્યો. તો કાંઈ એનું એ ફરીવાર આવે એવું કાંઈ છે? યે તો આનેવાલા હો વો આયે.

કિસીકે સાથ કર્તાકર્મ સંબંધ નહીં. इसलिये जीव अपने परिणामका कर्ता है और अपने परिणम कर्म हैं । इसी प्रकार अजीव अपने परिणामोंका ही कर्ता है... आहोहा! और अपने परिणाम कर्म हैं । कर्म એટલે કાર્ય. इस प्रकार दूसरेके परिणामोंका अकर्ता है। યે સિદ્ધ ક્રિયા, લ્યો.

'इसप्रकार जीव अकर्ता है तथापि उसे बन्ध होता है, यह कोई अज्ञानकी महिमा है' इस अर्थका कलशरूप काव्य कहते हैं. उसका કલશ છે. અચ્છી બાત છે. એક કલશ લેંગે.

अकर्ता जीवोऽयं स्थित इति विशुद्धः स्वरसतः
स्फुरचिज्ज्योतिर्भिश्छुरितभुवनाभोगभवनः ।
तथाप्यस्यासौ स्याद्यदिह किल बन्धः प्रकृतिभिः
स खल्वज्ञानस्य स्फुरति महिमा कोऽपि गहनः ॥१६५॥

(स्वरसतः विशुद्ध) निजरससे विशुद्ध है भगवान तो. આહાહા! અપની શક્તિ-અપના રસ-અપને સ્વભાવસે તો પ્રભુ આત્મા પવિત્ર છે. આહાહા! હૈ? નિજરસસે વિશુદ્ધ ઓર (સ્ફુરત-ચિત્-જ્યોતિર્ભિઃ છુરિત-ભુવન-આભોગ-ભવનઃ) સ્ફુરાયમાન હોતી હુઈ... આહાહા! ક્યા કહતે હૈ? ભગવાન (આત્મા) તો શુદ્ધ ચૈતન્યઘન વિશુદ્ધ હૈ ઓર ઉસમેસે જો પર્યાય પ્રગટ હોતી હૈ-સ્ફુરાયમાન હોતી હૈ વો પવિત્ર હોતી હૈ. આહાહા! જો સ્વભાવ સર્વજ્ઞસ્વરૂપી હૈ.... આહાહા! જરી સૂક્ષ્મ બાત હૈ. સર્વજ્ઞસ્વભાવકા દરેક (ગુણ)મેં ઉસકા રૂપ હૈ. બહોત વિચાર ક્રિયા પણ હમકો બરાબર બૈઠી નહીં. ભગવાનકી વાણીકી ઈતની બાત.... દરેકકા બહોત વિચાર ક્રિયા. સર્વજ્ઞ નામકા સ્વભાવ હૈ.... પાઠ ઐસા હૈ કિ પ્રત્યેક ગુણમેં ઉસકા રૂપ હૈ. અંદર પકડમેં આતા નહીં. આહાહા!

श्रोता : आपको नहीं बैठता तो हमको.....

पूज्य गुरुदेवश्री : पकडमें आता नही. જે હોય એમ કહીએ બાપા! બહોત સૂક્ષ્મ વિચાર કરતે હૈ.... સર્વજ્ઞ(ગુણ) હૈ ઉસકા પ્રત્યેક ગુણમેં રૂપ ક્યા? રૂપ કહા હૈ, ચિદવિલાસમેં 'રૂપ' કહા હૈ. અસ્તિત્વગુણકા રૂપ, પ્રમેયત્વગુણકા રૂપ વો તો ખ્યાલમેં આ જાતા હૈ. જૈસે જ્ઞાન હૈ ઓર અસ્તિત્વગુણ ભિન્ન હૈ. જ્ઞાનગુણ હૈ યે અસ્તિત્વગુણસે હૈ ઐસા નહીં. અસ્તિત્વગુણ ભિન્ન હૈ. ક્યોંકિ 'द्रव्याश्रया निर्गुणा गुणाः' ઉમાસ્વામીનું સૂત્ર છે. તત્ત્વાર્થસૂત્ર. દ્રવ્યાશ્રયા निर्गुणा गुणाः ગુણકે આશ્રયસે ગુણ નહીં, ગુણકા આશ્રય દ્રવ્ય હૈ. આહાહા! તો કહતે હૈ, યહાં ચૈતન્યજ્યોતિ પ્રગટ હોતી હૈ-સ્ફુરાયમાન હોતી હૈ. સર્વજ્ઞગુણ આદિ સ્વભાવ જો હૈ યે પર્યાયમેં પ્રગટ હોતા હૈ. કિસીકી અપેક્ષાસે નહીં, કિસીકે કારણસે નહીં. આહાહા! હૈ?

જિસકી સ્ફુરાયમાન જ્યોતિ હુઈ... ચૈતન્યજ્યોતિયોંકે દ્વારા લોકકા સમસ્ત વિસ્તાર વ્યાપ્ત હો જાતા હૈ... આહાહા! અપને સ્વભાવકી પર્યાય પ્રગટ હોતે હી સારે લોકાલોકકો જાન લેતે હૈં. વ્યાપ્ત હોતા હૈ ઉસકા અર્થ યહ હૈ. સારે લોકાલોકકો જાન લેતે હૈં. કોઈ ચીજકો કરતા તો નહીં, પણ કોઈ ચીજ જાનનેમેં આયે બિના રહતી નહીં. આહાહા! અપને સિવા કોઈ ચીજકા કર્તા નહીં ઓર અપને સિવા અનંત ચીજકો જાને બિના રહતા નહીં. આહાહા! આવો સ્વભાવ છે પ્રભુ! બહુ આકરું કામ છે ભાઈ! વિચાર તો.... અહીં તો આખો દિ' નિવૃત્તિ છે. તો આ જ લઢણ ચાલતું હોય છે. બહોત બાર તો સૂક્ષ્મ બાત પડે તો હમકો પતા નહીં લગતા. સમજમેં આયા?

સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી યે અપના ગુણ હૈ. જ્ઞાનગુણ હૈ વો અસ્તિત્વગુણસે ભિન્ન હૈ. અસ્તિત્વગુણકા જ્ઞાનમેં રૂપ હૈ ઇસકા અર્થ? કિ જ્ઞાન હૈ યે અપનેસે હૈ ઐસા અસ્તિત્વકા રૂપ ઇસમેં હૈ. અસ્તિત્વ ગુણ નહીં. આરે આરે! સમજમેં આયા? ભગવાન આત્મા જ્ઞાનસ્વરૂપી હૈ, ભગવાન આત્મા અસ્તિત્વસ્વરૂપી હૈ. અસ્તિત્વકા જ્ઞાનગુણમેં (રૂપ હૈ). અસ્તિત્વગુણકે કારણસે જ્ઞાનગુણ હૈ ઐસા નહીં અને અસ્તિત્વગુણકા જ્ઞાનગુણમેં રૂપ હૈ. રૂપકા અર્થ જ્ઞાનગુણ હૈ યે અપને અસ્તિત્વસે હૈ. અસ્તિત્વગુણકે કારણસે હૈ ઐસા નહીં. આહાહા! આ વાતો તો ઝીણી છે બાપુ!

શ્રોતા : ... સ્વભાવ જ્ઞાન હી હૈ, અસ્તિત્વ સ્વભાવ જ્ઞાન હી હૈ.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : જ્ઞાન હૈ યે તો જુદી બાત હૈ. પણ જ્ઞાન સર્વજ્ઞ(સ્વભાવી) હૈ ઓર સબ ગુણમેં ઇસકામેં રૂપ હૈ યે ક્યા—ઇસકા પતા નહીં લગતા. ભાઈ લાલચંદભાઈ! અહીં તો જેવું હોય એવું કહીએ. કારણકે બાત તો બહોત સૂક્ષ્મ વિચાર બહોત લે ગયે..... એક-એક બાત, શાસ્ત્રકી એક-એક ગાથા બહોત સ્પષ્ટીકરણ કરકે હમ સમજતે હૈં અંદર. ઐસે (ઉપરસે) માન લેના ઐસા નહીં. ભાવમેં ભાસન હોના ચાહિયે. જ્ઞાન હૈ ઇસમેં અસ્તિત્વ ગુણ નહીં, પણ અસ્તિત્વકા રૂપ હૈ, યે તો બરાબર હૈ. ક્યોં? જ્ઞાન હૈ તો જ્ઞાન 'હૈ' ન? હૈ તો ઇસકા 'હૈ' પના આયા અપનેસે. તો ઐસા એક ગુણમેં દૂસરે ગુણકા રૂપ ભલે હો, પણ સર્વજ્ઞકા રૂપ ક્યા હૈ? સૂક્ષ્મ પડતા હૈ ભૈયા! ભગવાન કહતે હૈં તો યથાર્થ હૈ, પર ઇસકા પાર લે સકે નહીં. આહાહા!

યહાં કહતે હૈં, યે સ્ફુરાયમાન જ્યોતિ જબ પ્રગટ હોતી હૈ તો લોકાલોકકો જાનતી હૈ. એમ કહતે હૈં. હૈ? સમસ્ત વિસ્તાર વ્યાપ્ત હો જાતા હૈ ઐસા જિસકા સ્વભાવ હૈ... ઐસા તો જીવકા સ્વભાવ હૈ. આહાહા! અંદર સર્વજ્ઞસ્વભાવ હૈ... પર્યાયમેં સર્વજ્ઞપના પ્રગટે યે તો ઇસકા સ્વભાવ હૈ. પ્રાપ્તકી પ્રાપ્તિ હૈ. અંદર પડા હૈ ભગવાન (આત્મા) પૂર્ણાનંદ સર્વજ્ઞ(સ્વભાવી). યે પર્યાયમેં સર્વજ્ઞપના આતા હૈ વો ઇસમેંસે આતા હૈ. યે સર્વજ્ઞપનેમેં લોકાલોક જાનનેમેં આતા હૈ. ભલે ક્ષેત્ર ઇતનેમેં હૈ શરીર પ્રમાણસે. આકાશકા અંત નહીં (કિ) કહાં આકાશ પૂરા હુઆ? (અંત) હુઆ તો પીછે ક્યા? ઇસકા ભી જ્ઞાનમેં (પ્રમાણ) આ જાતા હૈ. તો (પ્રમાણ) આ જાતા હૈ માટે

આકાશકા અંત આ ગયા એસા હૈ નહીં. અનંત અનંતરૂપસે જાનનેમેં આયા. અનંતકો જાના તો અંત હો ગયા? સમજમેં આયા? આહાહા!

(અયં જીવઃ) એસા યહ જીવ (इति) પૂર્વોક્ત પ્રકારસે... આહાહા! (परद्रव्यका तथा परभावोका) (अकर्ता स्थितः) अकर्ता सिद्ध हुआ... અમૃતચંદ્રાચાર્ય. કમબદ્ધકી ટીકા ભી ઉન્હોને કી અને ફિર કલશ ભી ઉન્હોને કિયે. યે કમબદ્ધકા કલશ હૈ. જૈસે મંદિર બનાકર પીછે કળશ ચઢાતે હૈ, એસે યે ટીકા હૈ મંદિર ઔર ઉપર કલશ ચઢાયા. આહાહા! અલૌકિક વાત છે. દુનિયાસે (ભિન્ન) યે વસ્તુ એસી હૈ કિ એસી બાત કહનેવાલેકો પાગલ કહે. પરમાત્મપ્રકાશમેં આયા હૈ. પાગલ લોગ જ્ઞાનીકો પાગલ માને એસી યે ચીજ હૈ. આહાહા! અરેરે! વસ્તુ... યહાં યે કહા. જો અંદર શુદ્ધસ્વરૂપ હૈ... અકર્તાપના ક્યોં હૈ? કિ જ્ઞાનજ્યોતિ ભગવાન પૂર્ણ સ્વરૂપ હૈ, આહાહા! ઉસકી શક્તિમેંસે પૂર્ણ જાનનેકી વ્યક્તતા આતી હૈ, પણ કોઈ ચીજકા કર્તા હૈ અને કોઈ ચીજસે યે કેવલજ્ઞાન સ્ફુરાયમાન હુઆ એસા હૈ નહીં. આહાહા! કર્મકે ક્ષયસે કેવલજ્ઞાન હુઆ એસા હૈ નહીં. યે તો અપેક્ષા હો ગઈ. પહલે તો કહા કિ નિરપેક્ષ (તત્ત્વ હૈ). આહાહા! ભભૂતમલજી! યે કહીં સુના હી નહીં પૈસેમેં. આ બધા લોઢાના ધંધા... લોઢામાં તો કાટ લાગે છે. લોહા.. લોહા.. જંગ.. જંગ.. આહાહા!

કહતે હૈં કિ પ્રભુ! મૈને અકર્તા ક્યોં કહા? કમબદ્ધમેં અકર્તા(પના) ક્યોં કહા? કિ પ્રભુકા સ્વરૂપ તો સર્વજ્ઞસ્વભાવી હૈ ન. યે કહા ન પહલે? નિજરસસે વિશુદ્ધ હૈ... નિજરસસે વિશુદ્ધ હૈ. અપની શક્તિ-ગુણસે પવિત્ર હૈ. આહાહા! પરકે કારણસે હૈ નહીં. અપને રસસે વિશુદ્ધ હૈ. આહાહા! ઔર જિસકી સ્ફુરાયમાન હોતી હુઈ ચૈતન્યજ્યોતિયોંકે દ્વારા... ચૈતન્યકી પ્રકાશપર્યાય હુઈ... આહાહા! ઉસકે દ્વારા લોકકા સમસ્ત વિસ્તાર વ્યાપ્ત હો જાતા હૈ... યે વ્યવહારસે બાત કરતે હૈ. યે જ્ઞાનકી સર્વજ્ઞશક્તિ હૈ વો પર્યાયમેં આપી તો સર્વ લોકકો જાનતે હૈ. લોકાલોકકો જાનતે હૈં (એસા કહના ભી) વ્યવહાર હૈ. ખરેખર તો અપની પર્યાયકો હી જાનતે હૈં. લોકાલોકકો તો પર્યાય છૂતી હી નહીં. પણ દુનિયાને ખ્યાલમાં આવે કે સ્ફુરાયમાન શક્તિકી શક્તિ (તાકાત) કિતની હૈ, યે માપ બતાનેકો 'લોકાલોક જાનતે હૈં' એસા કહા. આહાહા! આવી ધર્મની ચીજ છે ભાઈ! શું થાય?

ચૈતન્યજ્યોતિયોંકે દ્વારા... ચૈતન્યજ્યોતિયોંસે હોં, એક પર્યાય નહીં. અનંતી પ્રકાશ પર્યાય હુઈ. સર્વજ્ઞ જહાં હુએ તો ચૈતન્યકી સબ શક્તિયાં પૂર્ણ પ્રકાશમાન હો ગઈ. ચૈતન્યકી એક સર્વજ્ઞપર્યાય જહાં પ્રગટ હુઈ તો ઉસકે સાથ સર્વ શક્તિકી વ્યક્તતા હો ગઈ. શક્તિકી સ્ફુરાયમાન ચૈતન્યજ્યોતિયાં... જિતની ચૈતન્યજ્યોતિ હૈં ઈતની સબ પર્યાયમેં સ્ફુરાયમાન હો ગઈ. આહાહા! એસા યહ જીવ... આહાહા! પૂર્વોક્ત પ્રકારસે (परद्रव्य तथा परभावोका अकर्ता... દેખો! અકર્તા સિદ્ધ હુઆ. તથાપિ... એસા હોને પર ભી... પ્રભુ! તું એસા હૈ હી. આહાહા!

तथापि उसे इस जगतमें... आडाडा! कर्मप्रकृतियोंके साथ जो यह (प्रगट) बन्ध होता है.. अरेरे! अेवी यैतन्यज्योति ञणडण ज्योति.... देवीलालज्ज कडां बैठै हैं? नथी? नडीं हैं. कुछ काम डोगा. हैं? नडीं हैं. ये तो यैतन्यकी स्फुरायमान ज्योति.... अेक ज्ञान(पर्याय) स्फुरायमान नडीं (डोती), यैतन्यकी सर्व शक्तिया हैं.... जैसे सर्वज्ञपना पूर्ण हुआ अैसे सर्व शक्तिकी पर्यायमें पूर्णता प्रगट डुई. आडाडा! अरेरे! अैसी वस्तुस्थिति है तो भी जगतमें कर्मप्रकृतियोंके साथ बंध डोता है! आडाडा! अरेरे! अेने कर्मनुं बंधन! आडाडा!

कारण के (सः खलु अज्ञानस्य कः अपि गहनः महिमा स्फुरति) सो वह वास्तवमें अज्ञानकी कोई गहन महिमा... आडाडा! उसके स्वभावकी गहन महिमा है, पण उसके अज्ञानकी गहन महिमा (देणो कि) अैसी यीजको बंध डोता है! आडा! ये क्या आया? मडाप्रभु यैतन्यज्योति अंदर शक्तिसे स्फुरायमान वस्तु तरीके, ल्यो. समजमें आया? अैसी यीज है, आडाडा! अनंत यैतन्य शक्तियोंसे बिराजमान, स्फुरायमान यैतन्यज्योत परमात्मा है, अैसी यीजको प्रकृतिका बंध डोता है! अरेरे! ये क्या डोता है? अैसे कडते हैं.

कर्मप्रकृतियोंके साथ प्रगट बंध डोता है ये वास्तवमें अज्ञानकी कोई गहन महिमा है. आडाडा! अरेरे! अज्ञान समजना.... अैसी यीजमें.. अज्ञानकी कोई गहन महिमा है कि उसको कर्मप्रकृतिका बंध डोता है. जिसमें अनंती ज्योति स्फुरायमान-अंदर प्रगट है. अेक नडीं पण अनंती यैतन्यज्योति प्रगट है अैसा अपना परमात्मस्वरूप है उसको कर्मप्रकृतिका बंधन डो ये कोई अज्ञानकी महिमा है. वस्तुके स्वरूपका भान नडीं. अज्ञानकी गहन महिमा है. पार न पामे, अैसा अर्थ लिजा है टीकामें. गहन अेटले पार न पामे. पार तो पा लेते हैं समकित्ती. पण अज्ञानकी अैसी गहन महिमा है कि अैसा यैतन्य स्फुरायमान अनंत शक्तिका पिंड प्रभु, आडाडा! उसको कर्मबंधन डो, ये कोई अज्ञानसे डोता है. अज्ञानकी कोई गहन महिमा है. ये अज्ञानका नाश आत्माके स्वभावके आश्रयसे डो सकता है.

(प्रमाण वचन गुरुदेव)